Kiállítási napló

Integrálódási törekvések

A magyar képzőművészeti élet lokális törekvései, a decentralizálás eredményeképp létrejött lehetőségei mind karakteresebben ismerhetők föl. Igyekeznek integrálódni művészetünk egészébe, sajátos jegyekkel színezni a gazdagodó palettát. Az Alföld, mint földrajzi egység, hagyományaival és mai lehetőségeivel jó néhány szálon gyarapítja képzőművészeti életünket. A szegedi és debreceni nyári tárlat mellett a vásárhelyi őszi tárlat, a délalföldi tárlat, a szolnoki és kecskeméti bemutatók és a békéscsabai alföldi tárlat igyekszik mind rendszeresebb programmal, sajátos karakterrel kapcsolódni kiállítási struktúránkhoz.

Békéscsaba 22. alkalommal ad otthont az Alföldi Tárlatnak, s ez a szám önmagában is rangot jelenthet. Figyelemre méltóbb azonban az utóbbi évek jó néhány törekvése, melyet igyekezett vitorlájába fogni ez a kiállítási fórum. Részint számít a Békésből elszármazott, a magyar művészetben már rangos helyet kivívott alkotók részvételére. Így kötődik mind erősebb szálakkal a szűkebb pátriához a medgyesegyházi születésű *Schéner Mihály*, a Párizst és Szarvast egyaránt otthonának érző *Ruzicskay György*, a Békésszentandrásról kiröppenő *Loránt János*, a csabai születésű *Cs. Pataj Mihály* és *Papp György*. A Békés megyeieknek az elmúlt években sikerült a Viharsarokhoz kötni olyan tehetséges fiatal alkotókat, mint *Tóth Ernő* festőművész, *Varga Géza* szobrászművész, *Takács Győző* grafikus- és iparművész. Ugyanakkor két rangos művésztelep is egyre inkább magára talál és országos visszhangot vált ki. A békéscsabai Kner Nyomda ipari-technikai bázisán jó néhány esztendő óta sarjad az *alkalmazott grafikai művésztelep* munkája.

Mindezek annyira éretten jelentkeznek a 22. Alföldi Tárlat anyagában, hogy immár *karakteres és jellemző jegyeknek, fölvállalt és támogatott törekvéseknek könyvelhetik el az érdeklődők*. Tulajdonképpen *négy, jól körülhatárolható, specifikusan megfogalmazható művészeti törekvés képviselőinek ad bemutatkozási lehetőséget*, terepet a békéscsabai kiállítás. Számában és színvonalában is figyelemre méltó a gyulai művésztelep résztvevőinek jelentkezése. *Balogh Gyula, Lakatos J. Péter, Marosvári György, Szakáll Ágnes, Székelyhidi Attila, Tömpe Emőke* határozottan képviselik a valóság precíz, naturalista megfogalmazásából adódó lehetőségek széles skáláját. Szociografikus érdeklődés, analitikus tájékozódás, dokumentalista stílus precíz, anyagszerű fogalmazásmód jellemzi festményeiket, grafikáikat, szobraikat.

A lényegre való törekvés, a végső formák, struktúrák iránti érdeklődés a békéscsabai grafikai művésztelep távlatokat nyitó lehetőségei, mint kohéziós erő, vonzották a vonal- és térproblémák iránt érdeklődő fiatal alkotókat. Közülük jó néhány sok szállal kötődik részint az ipari bázis nyújtotta technikai lehetőségekhez, részint a tiszta geometrikus szerkezettel elmondható gondolati modellekhez. *Gubis Mihály, Lonovics László, Lukoviczki Endre, Oroján István* e törekvések, figyelemre méltó képviselői.

Néhány alkotó — mindenféle szervező munka és hivatalos inspiráció nélkül — hasonlóan gondolkodik a művészet szerepéről, lehetőségeiről. Arról, hogy milyen távolságtartással, milyen szemléleti optikán át érzékelje és közvetítse élményeit. Érdekes módon a Szentesen élő *Kéri László*, a Békéscsabára települt *Tóth Ernő*, a szintén csabai *Várkonyi János* és a szegedi *Pataki Ferenc* hasonló indíttatású, sajátos világot teremtő pikturát képvisel. A hagyományos alföldi művészet képviselői meglehetősen hiányosan vannak jelen, s igencsak tarka képet mutat részvételük. A vásárhelyiek közül *Fodor József, Erdős Péter, Hézső Ferenc, Albert Ildikó, Lantos Györgyi, Csikós András* teszi le névjegyét; a békésieket *Gaburek Károly, Koszta Rozália, Mladonyiczky Béla Vollmuth Frigyes* képviseli. Szegedről az előző évekhez képest igencsak kevesen szerepelnek, a szolnoki művésztelepről *Fazekas Magdolna* és *Meggyes László* posztimpresszionista festményeivel szerepel.

A 22. Békéscsabai Alföldi Tárlat a Munkácsy Mihály Múzeumban május 17-ig látható.

Tandi Lajos

Pályázati felhívás

A Pénzügyminisztérium, az Országos Tervhivatal, az Országos Anyag- és Árhivatal és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság az értékelemzés további hazai elterjesztése és rendszeres alkalmazása érdekében pályázatot hirdet a technológiai energiafelhasználás és a termékek energiafogyasztásának értékelemzéssel történő csökkentésére.

Pályázni olyan, a jelentkezés elfogadásáig meg nem kezdett értékelemzési munkákkal lehet, amelynek fő (kiemelt) célja a termelőnél és a felhasználónál (fogyasztónál) az energiafelhasználás csökkentése. A pályázat nyílt, jelentkezhet bármely gazdálkodó szervezet 1981. április 30-ig bezárólag. A részletes pályázati kiírást a Pénzügyi Közlöny 1981. évi 4. száma tartalmazza.

A középfokú művészeti oktatásról

A megyei tanács végrehajtó bizottsága mellett működő *művészeti tanácsadó testület* tegnap, kedden délután tartotta munkaterv szerinti soros ülését, *dr. Müller Józsefné* osztályvezető elnökletével. A szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola igazgatója, *dr. Diós József* tartott tájékoztatót az intézményben végzett középfokú művészeti képzés eredményeiről, helyzetéről és feladatairól. Elmondta, hogy a zenei és képzőművészeti szakképzés célja nem elsősorban a művészeti utánpótlás biztosítása hanem sokoldalúan fejlett, szakmai alapismeretekkel rendelkező fiatalok nevelése. Emellett nagy súlyt helyeznek a gyakorlati képzés során a képességek kibontakoztatására, fejlesztésére. E hagyományosan magas színvonalú oktató-nevelő munka eredményeként a művészeti tagozatokon végzett hallgatók sikerrel felvételiznek a különböző művészeti főiskolákra.

A magas színvonalú munka záloga a megfelelő tanári kar, amelyben ismert alkotóművészek vannak. A nyitott képzés eredményeként a Tömörkényben tanuló fiatalok munkájával sokfelé találkozhatunk városszerte, a zeneművészetisek gyakran lépnek fel itthon és külföldön. A tájékoztatóhoz *Vántus István* és *Hézső Ferenc* főiskolai tanárok fűztek kiegészítést, amit élénk vita követett.

Ünnepség a Szirmai iskolában

Nagy László felvétele

Szirmai István születésének 75. évfordulója alkalmából ünnepséget rendeztek tegnap, kedden délelőtt a róla elnevezett tarjáni általános iskolában. Az intézmény igazgatója, *Kovács József* emlékezett meg a munkásmozgalom harcosának, a publicistának életéről, felelevenítette az iskolai nevelésről vallott, előremutató nézeteit. Megkoszorúzták Szirmai István emléktábláját. Az ünnepségen, amelyen a megyei és a városi párt-, állami és tömegszervezeti testületek képviselői mellett a Szirmai család tagjai, a nevet viselő szocialista brigádok képviselői is ott voltak, 120 iskolást avattak úttörővé. Az intézmény előcsarnokában megnyitották a Szirmai István életét és munkásságát dokumentáló kiállítást.

Öt nap munkával

Feltételek és menetrend

A háromműszakos és folyamatosan termelő üzemekben ez év közepétől, a többi munkahelyeken 1982. január 1-től megkezdődik az ötnapos munkahét bevezetése. A törvényes heti munkaidő általában 42 óra, a háromműszakos és a folyamatosan termelő üzemekben 40—42 óra lesz. Nincs még végleges döntés, de az előzetes elképzelések szerint a kétműszakos üzemekben ugyancsak hetente 40—42 órát dolgoznak majd. Az edédidő sehol nem lesz része a munkaidőnek.

Az ötnapos munkahétre való áttérés azokban az üzemekben csökkenti a munkaidőalapot, ahol az ebédidőt jelenleg is munkaidőn kívül adják ki. A dolgozók másik része pedig hetente csupán 41,5 órát dolgozik és 2,5 órát étkezéssel tölt. Ebben a körben a heti 44 órás munkaidő csupán formálisan csökken 42 órára, valójában 30 perccel növekszik. A számítások szerint az ötnapos munkahét bevezetésével a munkaidőalap hasonló mértékben növekszik és csökken. Mind a növekedés, mind a csökkenés a becslések szerint 24—28 ezer dolgozó munkaidejének felel meg. A két ellentétes irányú és lényegében azonos arányú mozgás mégsem közömbösíti egymást. A munkaidőalap növekedése ugyanis zömében alkalmazotti körben várható, míg a csökkenés a munkások körében. A veszteségidők csökkentése tehát az ötnapos munkahét bevezetésének nélkülözhetetlen része.

A napi munkaidő kisebb-nagyobb mértékben minden heti 42 órát dolgozó esetében növekedhet. A kéthetenkénti szombati munkanapot ugyanis tíz nap alatt kell ledolgozni. Általában napi félórás munkaidőnövekedéssel kell számolni. Az átlagos napi munkaidő 8 óra 24 perc lesz (5x8 óra 24 perc = 42 óra). Ehhez még különböző mértékű ebédidő is járulhat. Amennyiben a többműszakos vagy folyamatos munkarendben dolgozók heti munkaideje 40 óra lesz, akkor a napi tényleges munkaidő nyolc óra marad.

Az ötnapos munkahétre való áttérés időpontját, a konkrét megoldási módozatokat helyileg határozzák meg. Helyileg, önerőből teremtik meg az ötnapos munkahét zavartalan bevezetésének feltételeit is.

Melyek ezek *a feltételek?*

— A pénzügyi helyzet nem romolhat, központi (létszám, bér) támogatás általában nem vehető igénybe;

— a dolgozók munkabére nem csökkenhet;

— az ötnapos munkahét bevezetése nem zavarhatja az adott gazdasági egység feladatainak megoldását, fejlődését, a lakosság folyamatos ellátását;

— a rövidebb munkahét a vállalatok egymás közötti kapcsolatait, a kooperációt sem érintheti hátrányosan.

Kiket és mikor érint az ötnapos munkahét bevezetése?

Lényegében minden dolgozót érint 1982-ben a heti munkarend módosítása. A heti ötnapos munkahét bevezetésének feltételei a mezőgazdaság állami szektorában is megteremthetők. A mezőgazdasági termelőszövetkezetekben nem szabályozzák központilag a munkarendet, miután az esetleges változások időpontja és mértéke a szövetkezeti demokrácia elveinek megfelelően a helyi döntésektől, kezdeményezésektől függ.

1981. július 1-től kezdve a háromműszakos és a folyamatos üzemekben kezdik meg az áttérést a rövidebb munkahétre. A gazdálkodó szervek döntő többsége 1982 első negyedévében vezeti be az ötnapos munkahetet. Hogy minden üzem, intézmény számára legyen elegendő idő a felkészülésre, az áttérés befejezésének időpontját 1982. december 31-re célszerű meghatározni. Ahol egymásfél év sem elegendő a felkészülésre, ott egyedi elbírálás alapján kapnak majd lehetőséget a határidőmódosításra.

A tanácsok feladata, hogy a lakosság ellátását, a közlekedést, a gyermekintézmények üzemeltetését az ötnapos munkahéthez, a napi munkaidő alakulásához igazítsák. A helyi tanácsok az utazási torlódások elkerülése végett összehangolják az adott területen levő üzemek, hivatalok munkakezdési időpontját.

A napi munkaidő növekedése általában hátrányokkal jár. A munkaidő végén a fáradtság hatására csökken a teljesítmény.

Aligha kétséges, hogy a napi munkaidő növekedéséből adódó hátrányokat ellensúlyozzák a heti két pihenőnap előnyei. Megtakaríthatjuk kéthetente egy napon a munkába- és a hazautazási időt, fáradalmat. Az újabb szabadnap jól szolgálhatja a pihenést, segítheti a munkaerő regenerálódását, növelheti a kulturálódás, a hasznos időtöltés lehetőségét. Ahhoz, hogy ez a lehetőség valósággá váljék, hogy elkerüljük a céltalan időtöltés buktatóit, sok még a tennivaló. A több szabad időt jól hasznosítani csak társadalmi összefogással, kezdeményezésekkel, új kulturálódási, sportolási, aktív kikapcsolódási lehetőségek teremtésével, az életszemlélet és a magatartás formálásával lehet.

K. J.

Gémes Eszter

Történetek Rúzsa Sándorról

Dr. Benke Béla vallomása

Leszerelték a hintó kerekeit, hogy a nádasból ki ne látsszon. A vendéglátás szívélyes volt, a veszély elmúltáig néhány napot itt töltöttek. Enni-innivaló volt, kolbász, szalonna, nagy, kerek sajt, finom bor a papok pincéjéből akadt bőven. Még a csecsemőkorban levő családtagjának is akadt dajkája, mert ha sírásra fakadt, Rózsa Sándor ringatta álomba a kis Ferkót. Hosszú évek múltán már Benke Ferenc jogász volt a szegedi törvényházban, amikor ott találkozott Rózsa Sándorral. Megindultan csak ennyit mondott:

— Sándor bácsi, hát itt kellett magával találkozni?"

A betyárvilág vége

Rúzsa Sándor tömlöcben van, a bandája bujkál, ki erre, ki arra. Most már felszámolják őket. Bátrabb a lakosság is. Mindenki várhatja, hogy elfogják, haragosa kerül mindenkinek. Most már jelentgetik fel egymást: „Ez is vele tartott." „Ez is orgazda volt." Igencsak éjjel mentek a feljelentettért. Egy kovácsmester is bekerült a bíróságra, hogy Rúzsa sűrűn járt hozzá. A bíróság a vallatás után sértetlenül elbocsátotta, mert igazolást nyert, hogy csak a lovát patkoltatta nála.

Rúzsa Sándor után elfogták név szerint: Veszelka Imrét, Keszeg Veszelkát, Csicsadót, Nagymihályt, Drinkóczit, Piszét, Suszter Jánost, Kókait, Racskát, Veszelka Pétert, Kőműves Betyár Pistát és még sokakat.

De nem, ennyi volt befogva, rengeteg! Ha nem bizonyult rájuk semmi, kiengedték.

Nem akarom felsorolni a kínzóeszközöket, de a szöges bölcső volt a legveszedelmesebb. Azt nem bírta ki Csicsadó, belehalt. Ment a szorító, a sütögetések, a gúzsbakötések, huzavonásan ment a vallatás.

Egyszer aztán, mikor már 31 gyilkosságot beismert Rúzsa Sándor, köztük vagy 10 perzekútort, kérdezte az ügyész, ezt vagy azt miért tette?

Csak ezt válaszolta:

— A' kéröm, igön nagyon mëgszógát a halálra!

Ennél egyebet nemigen felelt. Hanem mikor azt a kijelentést tette: „Én mán unom! Eddég a subások, gubások vallattattak, mosmán gyüjjenek a pantallósok sorba!" — megijedtek a bírósági tagok, mert akarva, akaratlan mindnek volt összeköttetése a betyárokkal. Ők nem is üldöztették szívesen, csak tessék-lássákképpen. Mert akkor ki nem léphettek volna a városból birtokaikra vadászni, halászni, szórakozni. Kénytelenek voltak még elfogadni is a „Sándor gyeröktül" egy jó lovat, egy ürüt stb. Most a Sándor kijelentésére észbekaptak, éjjel a börtönében felkeresték Sándort, és a lelkére beszéltek: Hová gondol, ha őket belekeveri, föltétlen halál vár rá! Hat halál is kevés volna az ő elkövetett bűneiért! De ha nem keveri bele őket, annyit segítenek, hogy nem lesz halál a büntetése. És ha él az ember, addig reménye is van. Lám, az első büntetéskor is kegyelmet kapott.

Így aztán Sándor megnyugodott. Rövidesen el is ítélték őket. Sándort életfogytig, Veszelka Imrét 15 évre a Palásthy-gyilkosságért meg a vonatrablásért Egy kömpöci 10 évet kapott, Veszelka Péter kötél általi, Pisze életfogytos, Veszelka Jóska orgazdaságért szintén kötélre, Suszter János 9 évet kapott, két gyilkosságot vállalt el.

40 esztendei garázdaságtól, lopástól, rablástól, gyilkosságtól menekült meg a lakosság a betyárok felszámolásával. A szegedi urak is azon voltak, mentől messzebb kerüljön Rúzsa Sándor. A szamosújvári börtönbe került, itt varrta a pitliket. Mikor kísérték a vonatra, a keze meg volt bilincselve.

Ahogy haladt a vonat vele, tanyák, fák, pusztaságok futnak visszafele. Rúzsának mind ismerős ez a táj. Halad a vonat a halál felé. Feláll, bámul az ablakon kifelé. A mellkas hullámzik, a szív melegedni kezd. Onnan tör utat magának valami fel a szemig. Gördülnek a könnyek a borostás arcon végig. Nem szégyelli már, ez az érzés ismeretlen volt előtte. Volt már imádsága, mormolja is:

— Nem látlak többet, érzöm, Alföldem, királyságom, annyi időn körösztül menedököm, hazám, házam, búvóhelyem! Mindön fátul, bokortul, nádastul, mindön ingovántul búcsúzok, akik mindmind befogadtatok, rejtegöttetök, sosé látlak többet!

A vonat nem törődik senki fájdalmával, az csak fut-fut, zakatolva, szállítja Rúzsát Szamosújvárra. Itt nem látott egyebet, csak köveket és rideg falakat. Nem sokáig bírta a rabságot. Megkapta a tüdőbetegséget, utolsó idejében már csak a madárhangokra csillogott fel a szeme. Meghalt 1878-ban, Szamosújváron.

(Vége.)